

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag  
om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen**

**PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL**

I denna proposition föreslås att sjukförsäkringslagen ändras så, att grunderna för ersättningar för tandvård från sjukförsäkringen även 2000 skall gälla i den omfattning som anges i den temporära lagstiftning som gäller för närvarande. Därmed skall försäkrade födda 1956 och därefter alltså ha rätt till ersättning för systematisk tandvård. Även försäkrade födda före 1956 skall alltså ha rätt till ersättningar för undersökning och profylaktisk vård vart tredje kalenderår samt till ersättning för tandvård som är nödvändig för botande av någon annan sjukdom än en tandsjukdom eller tandvård som är

nödvändig på grund av strål- eller cytostatikabehandling.

Avsikten är att den systematiska tandvården fr.o.m. ingången av 2001 utvidgas med hjälp av sjukförsäkringssystemet och kommunernas servicesystem så, att den omfattar hela befolkningen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen avses träda i kraft den 1 januari 2000 och gälla t.o.m. den 31 december 2000.

## ALLMÄN MOTIVERING

### 1. Nuläge och föreslagna ändringar

#### 1.1. Allmänt

Sjukförsäkringslagens (364/63) bestämmelser om ersättning för tandvård reviderades 1991. Avsikten med lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (1714/1991) var att utsträcka ersättningarna för systematisk tandvård till att fr.o.m. den 1 juli 1992 omfatta hela den vuxna befolkningen. Hela befolkningen skulle få ersättning för kostnader för tandvård, inklusive laboratorie- och röntgenundersökningar, läkemedel som ordinerats av tandläkare samt resekostnader i anslutning till tandvård samt till en viss del för kostnader för protetik. Ingen ersättning skulle beviljas för regleringsvård. Utvidgningen av ersättning för systematisk tandvård enligt sjukförsäkringslagen har därefter uppskjutits genom temporära lagar, senast i december 1996 genom lagen om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen (1213/1996) som trädde i kraft vid ingången av 1997 och gäller t.o.m. den 31 december 1999.

I sitt svar på den regeringsproposition som gäller uppskjutandet av verkställigheten av den systematiska tandvården från ingången av 1996 till ingången av 1997 (RSv 103/1995 rd - RP 104/1995 rd) förutsatte riksdagen att regeringen i anknnytning till budgetpropositionen för 1997 skulle framställa ett förslag till hur utvidgningen av tandvården skulle ordnas och till tidtabell för detta. Avsikten var att före 2000 utreda möjligheterna att sköta den allmänna tandvården med hjälp av sjukförsäkringssystemet och kommunernas servicesystem inom ramen för nuvarande resurser.

Enligt programmet för Paavo Lipponens II regering skall det genom kostnadsneutrala åtgärder stegvis bli möjligt för hela den vuxna befolkningen att få tandvård som stöds av gemensamma medel.

#### 1.2. Den systematiska tandvården

Till de viktigaste målen inom tandvården hör att hela den vuxna befolkningen med hjälp av sjukförsäkringssystemet och det kommunala servicesystemet skall omfattas av den systematiska tandvården och att de

ekonomiska orsaker som hindrar människor att söka vård skall undanröjas. Systematisk tandvård innebär att patienten erbjuds regelbundet återkommande grundlig undersökning av mun och tänder, en vårdplan, förebyggande vård och sådan vård som vid kontroller befunnits nödvändig.

Avsikten med den ovan nämnda ändring av sjukförsäkringslagen som gjordes 1991 var att utsträcka ersättningarna för tandvård till att omfatta hela befolkningen. Enligt denna lag skulle de försäkrade ha fått ersättning för kostnader för undersökning och förebyggande vård. Ersättningen skulle ha uppgått till 80 % av högst beloppet enligt taxan. Tandläkararvoden för annan tandvård skulle ha ersatts med 50 % av högst beloppet enligt taxan. Även för åtgärder i anslutning till protetisk vård, till den del de kan ersättas, skulle ersättningen ha uppgått till 50 % av högst beloppet enligt taxan. Ersättning för av tandläkare ordinerade läkemedel samt laboratorie- och röntgenundersökningar och resekostnader i anslutning till vården skulle ha utbetalats i enlighet med sjukförsäkringens allmänna principer.

Av statsekonomiska skäl har man varit tvungen att genom temporära lagar skjuta upp införandet av ersättningar för kostnader för systematisk tandvård för vuxna, inklusive protetisk vård, t.o.m. den 31 december 1999. Detta innebär att rätten till ersättning för tandvård från sjukförsäkringen har omfattat i huvudsak försäkrade födda 1956 och därefter. Det system för ersättningar för tandvård från sjukförsäkringen som under de senaste åren upprätthållits genom temporära lagar motsvarar i stora drag den lagstiftning som gällde före lagändringen 1991. Den del av befolkningen som har rätt till ersättning från sjukförsäkringen utökades genom den temporära lag som trädde i kraft den 1 oktober 1997. Då fick personer födda före 1956 rätt till ersättning från sjukförsäkringen en gång vart tredje kalenderår för kostnader för undersökning och profylaktisk vård som ges eller utförs av en tandläkare.

Enligt den lag gällande temporär ändring av sjukförsäkringslagen som gäller t.o.m. utgången av 1999 är i huvudsak försäkrade födda 1956 eller därefter berättigade till ersättningar från sjukförsäkringen för kostnader för tandvård. År 1999 innebär det perso-

ner som är 43 år eller yngre. Kostnaderna för sådan undersökning och förebyggande vård av mun och tänder som följer den systematiska tandvårdens principer ersätts med 75 % av högst beloppet enligt taxan och kostnaderna för övrig tandvård som ges av en tandläkare ersätts med 60 % av högst beloppet enligt taxan. De försäkrade får ersättning för av tandläkare föreskrivna laboratorie- och röntgenundersökningar samt nödvändiga läkemedel enligt samma principer som gäller för undersökningar och läkemedel som föreskrivs av läkare. Dessutom har resekostnader i anslutning till tandvård ersatts i enlighet med sjukförsäkringens allmänna principer.

Enligt det gällande systemet för ersättning från sjukförsäkringen har den övriga vuxna befolkningen, dvs. personer födda före 1956, rätt till ersättning för tandvård enligt sjukförsäkringslagen, om behandlingen av en tandsjukdom är nödvändig för botande av en annan sjukdom eller på grund av strål- eller cytostatikabehandling. Då beror ersättningen för behandlingen bl.a. på det behov som förutsätts av behandlingen av den andra sjukdomen och inte tandsjukdomen. Tandläkararvoden har ersatts med 60 % av högst beloppet enligt taxan. Dessutom har denna åldersgrupp fr.o.m. ingången av oktober 1997 fått ersättning från sjukförsäkringen med 75 % av högst beloppet enligt taxan för kostnaderna för undersökning och förebyggande vård i enlighet med det som anges ovan.

Regleringsvård samt protetiska åtgärder och tandtekniska kostnader omfattas inte av ersättningsarna för tandvård.

År 1998 fick över 665 000 försäkrade ersättning för kostnader för tandvård. Av dem hörde över 280 000 till åldersgruppen 19-42. Samma år fick personer födda 1956 och därefter ersättning till ett genomsnittligt belopp av 559 mk per ersättningstagare, vilket motsvarar i genomsnitt ca 43 % av de betalda tandläkararvodena.

### 1.3. Tandvården inom det kommunala servicesystemet

Enligt 14 § 1 mom. 4 punkten folkhälsolagen (66/1972) åligger det inom folkhälsoarbetet kommunen att svara för tandvård i den omfattning som närmare anges genom förordning. Enligt 1 § 1 mom. folkhälsoförordningen (802/1992) skall kommunen ordna

undersökning och vård av tänderna för i första hand de personer som är födda år 1956 och senare, samt för patienter som har fått strålbehandling av huvudet och halsen. Inom ramen för dessa bestämmelser kan kommunen bestämma hur den tandvård som ges på hälsovårdscentralerna inriktas.

År 1997 ordnade i praktiken över hälften av hälsovårdscentralerna tandvårdsservice för hela befolkningen på sitt område. På dessa hälsovårdscentralers områden bodde 1,6 milj. människor. En fjärdedel av kommunerna ordnade tandvårdsservicen i enlighet med begränsningen i folkhälsoförordningen, dvs. för personer födda 1956 eller senare, vilket i praktiken innebar 1,7 milj. människor. Resten av hälsovårdscentralerna gav tandvårdsservice i ännu snävare utsträckning. I dessa kommuner bodde ca 1,7 milj. människor.

År 1998 inledde social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården ett projekt för utvecklande av mun- och tandvården. I samband med detta projekt utreds möjligheterna att utvidga den tandvård som ordnas av hälsovårdscentralerna. Projektet avslutas vid utgången av 2000.

### 1.4. Förslag till ersättningar för tandvård 2000

I denna proposition föreslås att systemet för ersättningar för tandvård ännu 2000 temporärt skall gälla i den omfattning som för närvarande gäller. Detta innebär att ersättning beviljas i huvudsak försäkrade födda 1956 och därefter. De skall alltså vara berättigade till ersättning för systematisk tandvård så, att för undersökning och förebyggande vård som utförs och ges av en tandläkare ersätts 75 % av högst beloppet enligt taxan och för annan tandvård som ges av en tandläkare 60 % av högst beloppet enligt taxan.

Aven rätten till ersättning för tandvård när det gäller förebyggande vård och undersökning kvarstår i den omfattning som infördes i oktober 1997. Detta innebär att personer födda före 1956 är berättigade till ersättning från sjukförsäkringen vart tredje kalenderår för kostnader för sådan undersökning av mun och tänder och förebyggande vård som utförs och ges av en tandläkare enligt den systematiska tandvårdens principer. Ersättningen uppgår till 75 % av högst beloppet

enligt taxan. Vid beviljande av ersättningar 2000 bör man beakta de ersättningar som med stöd av den temporära lag som gällde 1997-1999 betalats för undersökning och förebyggande vård. Rätten till ersättningar för tandvård på grund av behov som beror på en annan sjukdom än en tandsjukdom kvarstår i enlighet med det som angetts ovan.

### 1.5 Utvidgning av den systematiska tandvården till att omfatta hela befolkningen

Enligt regeringsprogrammet skall den tandvård som stöds av gemensamma medel utvidgas till att omfatta hela befolkningen. Detta skall genomföras kostnadsneutralt och stegvis. I överensstämmelse med regeringsprogrammet bereder social- och hälsovårdsministeriet en totalreform av tandvården. Reformen kommer att gälla både ersättningar för tandvård enligt sjukförsäkringslagen och den kommunala tandvården. Att utvidga den systematiska tandvården så att den omfattar hela den vuxna befolkningen kräver ändringar i såväl sjukförsäkringslagstiftningen som folkhälsolagstiftningen, som styr den kommunala tandvården. Dessa ändringar bör genomföras samtidigt. När reformen genomförs är det ändamålsenligt att utnyttja resultaten av det ovan nämnda projektet för utvecklande av mun- och tandvården, vilket avslutas 2000.

Avsikten är att den systematiska tandvården skall utvidgas till att omfatta hela den vuxna befolkningen fr.o.m. ingången av 2001. På detta sätt säkerställs att reformen

bereds omsorgsfullt, finansieringsfrågan gällande reformen löses samt att resultaten av projektet för utvecklande av den kommunala tandvården beaktas. Dessutom har folkpensionsanstalten meddelat att millennieskiftet kräver omfattande justeringar och ändringar av de datasystem som folkpensionsanstalten upprätthåller. Detta arbete gör det svårt att genomföra en totalreform av tandvården vid ingången av 2000.

### 2. Propositionens ekonomiska verkningar

De totala kostnaderna för ersättningarna för tandvård uppgår 1999 uppskattningsvis till 250 milj. mk. De totala utgifterna för ersättningarna 2000 enligt den föreslagna temporära lagen beräknas öka till 260 milj. mk. I utgifterna har beaktats det faktum att fortsatt rätt till undersökning och förebyggande vård för försäkrade födda före 1956 ökar kostnaderna med 25 milj. mk. Vid dimensioneringen av anslaget för sjukförsäkringen 2000 har också såsom avdrag beaktats 210 milj. mk. på grund av att ersättandet av systematisk tandvård uppskjuts.

De ändringar som föreslagits i ersättningarna för tandvård från sjukförsäkringen har inga verkningar på tandvården för frontvetenärer.

### 3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Folkpensionsanstalten och Finlands Tandläkarförbund har hörts i samband med beredningen.

## DETALJMOTIVERING

### 1. Lagförslag

#### 1.1. Lag om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen

5 §. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. i stället för det upphävda 2 mom. Enligt det nya 2 mom. är försäkrade som är födda före 1956 berättigade till ersättning för tandvård i sådana fall där tandvård är nödvändig för botande av någon annan sjukdom än en

tandsjukdom eller där tandvård är nödvändig på grund av strål- eller cytostatikabehandling.

5 b §. Till det inledande stycket i paragrafens 1 mom. har fogats en begränsande bestämmelse enligt vilken försäkrade som är födda 1956 och därefter är berättigade till ersättning för systematisk tandvård. Enligt 1 mom. i punkten betalas däremot ingen ersättning för regleringsvård och inte heller för protetiska åtgärder och tandtekniska

kostnader.

I det 2 mom. som i samband med ändringen fogas till paragrafen bestäms om rätten för försäkrade födda före 1956 till ersättning för kostnader för undersökning och förebyggande vård högst vart tredje kalenderår. Kostnaderna för dessa åtgärder ersätts fortsättningsvis i den utsträckning som med stöd av en temporär lag har gällt fr.o.m. oktober 1997. Detta innebär att år 2000 beviljas ersättning för undersökning och förebyggande vård till försäkrade födda före 1956 som inte fått ersättning från sjukförsäkringen för dessa åtgärder under de två föregående kalenderåren.

Till paragrafens 3 mom. har fogats en hänvisningsbestämmelse till det nya 2 mom. i denna paragraf.

## 2. Närmare bestämmelser

På grund av de föreslagna lagändringarna måste 2 § 6 mom. sjukförsäkringsförordningen ändras, eftersom denna bestämmelse på grund av den temporära ändringen är i kraft till utgången av 1999. Enligt det föreslagna 5 b § 2 mom. lagen om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen utfärdas närmare bestämmelser om ersättning för undersökning och förebyggande vård genom förordning.

## 3. Ikraftträdande

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2000 och gälla t.o.m. den 31 december 2000.

## 4. Lagstiftningsordning

Enligt 15 a § 2 och 3 mom. regeringsformen skall var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande utkomst tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Det allmänna skall, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

I detaljmotiveringen till den regeringsproposition som omfattar denna bestämmelse konstateras att begreppet grundläggande utkomst i sig är oberoende av den gällande sociallagstiftningen. Bestämmelsen avser därmed inte att trygga enskilda förmåner eller att bevara nivån på dessa förmåner, som regleras genom vanliga lagar. Då man bedömer huruvida den grundläggande utkomsten är tillräcklig, är det enligt motiveringen till regeringspropositionen av betydelse huruvida en person enligt en helhetsbedömning av de lagstadgade systemen för utkomstskyddet och hans situation i övrigt, t.ex. familjeförhållandena, har förutsättningar att erhålla sin utkomst oberoende av att de normala utkomstmöjligheterna har försvagats på grund av en sådan omständighet, t.ex. arbetslöshet, som nämns i bestämmelsen. Sådana ändringar i lagstiftningen som innebär ett väsentligt ingrepp i den grundläggande utkomst som tryggas på ovan nämnt sätt uppfyller därmed inte förutsättningarna i 15 a § 2 mom. regeringsformen.

Social- och hälsovårdssystemet i Finland karakteriseras av att kommunerna har ansvaret för social- och hälsovården. Det kommunala servicesystemet kompletteras av de tjänster som den privata hälso- och sjukvården tillhandahåller. Om en försäkrad utnyttjar den privata hälso- och sjukvårdens tjänster, får han eller hon ersättning för en del av kostnaderna genom sjukförsäkringen. Alla försäkrade har lagstadgad rätt till sjukförsäkringens förmåner och vid behov också möjlighet att överklaga folkpensionsanstaltens avgöranden.

Att utvidgningen av den systematiska tandvården skjuts fram till ingången av 2001 kan inte anses försämla den rätt att få utkomsten tryggad som avses i 15 a § 2 mom. regeringsformen, då det beaktas att den reform om vilken bestämdes 1991 aldrig har trätt i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

## Lag

### om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 5 b §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1714/1991, samt

fogas temporärt till 5 § ett nytt 2 mom., i stället för det 2 mom. som upphävts genom ovan nämnda lag, som följer:

#### 5 §

Vad som i 1 mom. bestäms om ersättning för sjukvård tillämpas på motsvarande sätt på tandsjukdomar, om det är fråga om vård som är nödvändig för botande av någon annan sjukdom än en tandsjukdom eller om tandvård som är nödvändig på grund av strålbehandling eller cytostatikabehandling. I 5 b § bestäms om ersättning i övrigt för tandvård såsom sjukvård.

#### 5 b §

Såsom sjukvård ersätts, utöver vad som bestäms i 5 § 2 mom., för försäkrade som är födda 1956 och därefter

1) undersökning och behandling av mun och tänder som utförs av en tandläkare enligt den systematiska tandvårdens principer, med undantag för regleringsvård samt protetiska åtgärder och tandtekniska kostnader,

2) av tandläkare föreskrivna laboratorie- och röntgenundersökningar som utförts i en inrättning som avses i 5 § 1 mom.,

3) av tandläkare ordinerade läkemedel, och

4) sådana resekostnader för tandläkare, den som fått behörig yrkesutbildning eller försäkrad, som ansluter sig till tandvård enligt 1—3 punkten.

Till försäkrade födda 1955 eller tidigare betalas ersättning för av tandläkare utförd undersökning av mun och tänder och profylaktisk vård högst vart tredje kalenderår så som närmare bestäms genom förordning.

Vad som i denna lag i övrigt bestäms om ersättning för sjukvård har motsvarande tillämpning på tandvård som avses i 1 och 2 mom., om inte något annat bestäms nedan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och gäller till och med den 31 december 2000.

Helsingfors den 24 september 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

## Lag

### om temporär ändring av 5 och 5 b § sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras temporärt i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 5 b §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1714/1991, samt fogas temporärt till 5 § ett nytt 2 mom., i stället för det 2 mom. som upphävts genom ovan nämnda lag, som följer:

#### Gällande lydelse

5 b §  
Såsom sjukvård ersätts, utöver vad som stadgas i 5 §,

1) undersökning och behandling av mun och tänder som utförs av en tandläkare enligt den systematiska tandvårdens principer, med undantag av regleringsvård,

2) av en tandläkare föreskrivna laboratorie- och röntgenundersökningar som utförts i inrättning som avses i 5 § 1 mom.;

3) av tandläkare ordinerade läkemedel; och  
4) sådana resekostnader för tandläkare, den som fått vederbörlig yrkesutbildning eller försäkrad, som ansluter sig till tandvård enligt 1—3 punkten.

Vad som i denna lag övrigt stadgas om ersättning för sjukvård har motsvarande tillämpning på tandvård som avses i 1 mom., om ej nedan stadgas annorlunda.

#### Föreslagen lydelse

### 5 §

Vad som i 1 mom. bestäms om ersättning för sjukvård tillämpas på motsvarande sätt på tandsjukdomar, om det är fråga om vård som är nödvändig för botande av någon annan sjukdom än en tandsjukdom eller om tandvård som är nödvändig på grund av strålbehandling eller cytostatikabehandling. I 5 b § bestäms om ersättning i övrigt för tandvård såsom sjukvård.

### 5 b §

Såsom sjukvård ersätts, utöver vad som bestäms i 5 § 2 mom., för försäkrade som är födda 1956 och därefter

1) undersökning och behandling av mun och tänder som utförs av en tandläkare enligt den systematiska tandvårdens principer, med undantag för regleringsvård samt protetiska åtgärder och tandtekniska kostnader,

2) av tandläkare föreskrivna laboratorie- och röntgenundersökningar som utförts i inrättning som avses i 5 § 1 mom.,

3) av tandläkare ordinerade läkemedel, och  
4) sådana resekostnader för tandläkare, den som fått behörig yrkesutbildning eller försäkrad, som ansluter sig till tandvård enligt 1—3 punkten.

Till försäkrade födda 1955 eller tidigare betalas ersättning för av tandläkare utförd undersökning av mun och tänder och profylaktisk vård högst vart tredje kalenderår så som närmare bestäms genom förordning.

*Gällande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

Vad som i denna lag i övrigt bestäms om ersättning för sjukvård har motsvarande tillämpning på tandvård som avses i 1 och 2 mom., om inte något annat bestäms nedan.

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och gäller till och med den 31 december 2000.*